

PUBLICATIONS OF THE ASTRONOMICAL OBSERVATORY OF BELGRADE

FOUNDED IN 1947

EDITORIAL BOARD:

Dr. Srdjan Samurović, Editor-in-Chief (Astronomical Observatory, Belgrade)

Dr. Slobodan Ninković (Astronomical Observatory, Belgrade)

Dr. Miroslav Mićić (Astronomical Observatory, Belgrade)

Dr. Branislav Vukotić (Astronomical Observatory, Belgrade)

Published and copyright © by Astronomical Observatory, Volgina 7, 11060 Belgrade, Serbia

Director of the Astronomical Observatory: Dr. Gojko Djurašević

Typesetting and cover design: Milan Stojanović

Internet address **<http://www.aob.rs>**

ISBN 978-86-80019-77-2

Објављивање овог издања финансијски је помогло Министарство просвете,
науке и технолошког развоја Републике Србије

Number of copies / тираж : 300

Production: Pressia d.o.o. Beograd

МИЛУТИН МИЛАНКОВИЋ И АСТРОНОМСКА ОПСЕРВАТОРИЈА У БЕОГРАДУ

Приредили

МИЛАН РАДОВАНАЦ

и

МИЛАН СТОЈАНОВИЋ

**БЕОГРАД
2016**

Рецензенти

проф. др Милан Ћирковић, научни саветник
проф. др Жарко Мијајловић, редовни професор
проф. др Радомир Ћорђевић, ванредни професор
академик др Зоран Кнежевић, научни саветник
др Срђан Самуровић, виши научни сарадник

Лектор

Јелена Јовичић

Издавач

Астрономска опсерваторија Београд

Када сам радећи на својој докторској дисертацији,
учинио први корак на путу научничке каријере,
увидео сам да се свака појединачна наука може
схватити и прозрети до дна само онда, ако се упозна и њен
постанак и постепени развитаk до савременог стања.

Милутин Миланковић,
Двадесет два века хемије, МНТ САНУ, Београд 1997, стр. 15.

О МОНОГРАФИЈИ

Интересовање за живот и дело Милутина Миланковића (рођен у Даљу, 16. маја 1879. умро у Београду, 12. децембара 1958.) почиње тек кад су га страни, релевантни научни фактори почели редом сврставати у ужу групу најзначајнијих светских научника свих времена. У Србији, на чијем тлу је углавном стварао и својим делом досегао светске висине, занимање за овог научника се буди током последње три деценије XX века.

После вишедеценијског заборава о Миланковићу су, од средине деведесетих, почели да се пишу радови, објављују књиге, организују разна популарна и уско стручна предавања, изложбе и разни научни скупови, све са настојањем да се из разних углова осветли његов научни рад и прилике у којим је живео и радио. Истраживачима је било занимљиво време које је претходило његовом научном остварењу, али и оно после његове смрти, у којем му је дело било препуштено суду времена и научној ревалоризацији. Дело, а самим тим и име Милутина Миланковића, је у међувремену издржало све научне провере и постало познато и признато у свету.

Допринос свеколиком упознавању његовог живота и рада дао је и првопотписани аутор са неколико већих и садржајнијих радова објављених у зборницима о Миланковићевој активности и деловању на "ползу" астрономске науке и Астрономске опсерваторије¹. Ови радови односе се првенствено на Миланковићеву вишесадржајну, безмало полувековну сарадњу са Астрономском опсерваторијом у Београду.

Сматрајући да је Миланковићева биографија читаоцима, бар у глобалу, постала већ опште позната ствар а да се у бројним књигама њему посвећеним не би понављали увек исти подаци, овде се њоме нећемо ни бавити.

Миланковићева сарадња са Опсерваторијом, од његовог доласка на Универзитет у Београду 1909. па да средине двадесетих година прошлог века, није била много садржајна; сводила се, колико нам је познато, на коришћење библиотеке Астрономске опсерваторије и извесне посматрачке вежбе његових студената. За овај период на Опсерваторији нема ни архивске грађе. Тек од 1925. године ова сарадња је добила на интензитету и садржају. Кулминацију је достигла крајем четврте и почетком пете деценије двадесетог века, да би смо је могли сматрати завршеном закључно са 1956. годином.

Прва значајна документа архиве Опсерваторије, коришћена за израду ове монографије, датирају из 1925. Године, а сведоци су сарадње Милутина Миланковића са Астрономском опсерваторијом. У каснијем периоду има их знатно више. Први аутор је један део овде представљених докумената, у неким претходним радовима, презентовао у препису, а тек неколико њих и у факсимилу. Још је неколико аутора ранијих година представило пар докумената у факсимилу.

¹ Милан Радованац, *Милутин Миланковић и Астрономска опсерваторија у Београду*, Зборник радова, Стваралаштво Милутина Миланковића, Међународни симпозијум, Даљ, 23. и 24. мај 2008, САНУ 2009, Научни скупови СХХIV, Председништво књига 9, стр. 251-282.

Намера нам је да овим радом - монографијом, представимо не само садржајно но и визуелно (што сматрамо посебно битном и основном сврхом израде ове монографије) више десетина докумената која се налазе у архиви Астрономске опсерваторије, а односе се на Милутина Миланковића и његово ангажовање и сарадњу са Опсерваторијом. Један мањи део ових докумената Милутин Миланковић је писао својом руком, а један број је писан (заправо преписиван) другом руком, али је на њима потписан Миланковић, као особа са функцијом. Највећи број докумената писан је писаћом машином, било на Опсерваторији, Академији или на Филозофском, односно Природно-математичком факултету (Капетан - Мишино здање), али их је Миланковић, у својству вршиоца неке од више функција (некад и две истовремено), оверио својим карактеристичним потписом.

Представићемо и нека друга документа која се у Опсерваторијиној архиви налазе у препису, па стога на њима нема његовог потписа руком, али је испод њих, било руком или машином, исписано његово име, што значи да је он потписник оригинала (чију тачност преписа увек нека одговорна особа гарантује потписом и печатом).

Дакле, даћемо факсимиле докумената која "црно на бело", уверљиво сведоче о његовој сарадњи и значајној улози на Астрономској опсерваторији. Документа писана руком биће представљена упоредо и у препису, да би њихов садржај читаоцу био доступнији. У нашем препису биће приказана и она документа која су писана писаћом машином, чији је садржај, било због слабијег отиска, танког провидног папира, али и "зуба времена", тешко читљив. Тек она за која установимо да ће се (негде и уз одређени напор) моћи прочитати, представимо у оригиналу, без преписа.

Наравно, свуда где буде било потребно и нејасно, даћемо и додатне податке о времену и разлогу настанка докумената, коментарисати њихов садржај, у намери да читалац сазна у којим условима је документ настао, којим поводом, шта је њиме хтело да се каже и слично.

Разлог више за визуелно представљање докумената је и тај што су ауторитативни историчари наука написали радове, али и књиге о Милутину Миланковићу, у којима су његове везе са Опсерваторијом дали веома површно, непотпуно, нетачно или их чак нису ни констатовали.² С друге стране, неке друге установе су своје научне везе са Миланковићем пренагласиле. Треба нагласити да за писање истих Опсерваторијина архива, као релевантан извор, није коришћена иако је, бар у неким случајевима, ауторима било познато постојање значајног броја докумената која се односе на ову проблематику.

² Тако су, кад је у питању само руковођење Милутина Миланковића Астрономском опсерваторијом, непотпуни и нетачни подаци кренули управо са Опсерваторије: званичним их је учинио Перо Ђурковић радом *Седмдесет пет година рада Астрономске опсерваторије у Београду*, објављеним у Публикацији Астрономске опсерваторије бр. 12, Симпозијум астронома Југославије поводом 75. годишњице АО, штампаној 1968, а настављени радом Бранислава Шеварлића и Јелисавете Арсенијевић, *Сто година рада Астрономске опсерваторије у Београду*, објављеним у Публикацији АО бр. 36. Сто година Астрономске опсерваторије у Београду, штампане 1989. године. Нетачни и непрецизни подаци налазе се и у раду Милорада Протића и Војиславе Протић-Бенишек, *Милутин Миланковић и Астрономска опсерваторија у Београду*, објављеном у зборнику радова Живот и дело Милутина Миланковића 1879-1979, у издању САНУ 1982, а у блажем облику појавили су се и у књизи Милице Инђић, *Библиографија Милутина Миланковића*, такође у издању САНУ, 1994. године.

У књизи академика Николе Пантића, *Милутин Миланковић - илустрована монографија*, у издању Вајата, 1998, међу важнијим подацима из живота и рада Милутина Миланковића, уопште нема никаквог податка да је Миланковић био директор Астрономске опсерваторије, исто као и у књизи Данице Спасове и Славка Максимовића, *Милутин Миланковић: путник кроз васиону и векове*, штампане 2012, у издању Удружења "Милутин Миланковић".

Астрономска опсерваторија је после Филозофског факултета (касније ПМФ-а), где је деценијама радио, и Академије, чији је дугогодишњи потпредседник био, трећа установа по обиму и садржају Миланковићевог ангажовања и сарадње.

Документа представљена у овом раду груписана су у неколико (што мањих што већих) целина, истакнутих посебним међунасловима уз помоћ бројева, који означавају Миланковићеву улогу или активност везану за Опсерваторију, као: Миланковић - иницијатор довођења Војислава Мишковића на Универзитет и Опсерваторију; Миланковић - иницијатор подизања нове Астрономске опсерваторије; Миланковић - незванични руководилац Опсерваторије; Миланковић - председник Комисије за подизање нове Астрономске опсерваторије; Миланковић - члан Комисије за уступање инструмената; Миланковић - члан Комисије за израду правилника Астрономске опсерваторије; Миланковић - члан Комисије за полагање стручних испита на Опсерваторији; Миланковић - директор Опсерваторије и председник њеног Научног савета... Генерално, осим мањих изузетака, тек кад је била реч о некој целини, Миланковићева веза са Опсерваторијом, дакле и документа, дати су хронолошки, од оних најстаријих која сведоче о почетку сарадње Миланковића са Опсерваторијом, па до оних новијих с којим се ова сарадња, услед природних закона, и оконча.

На основу садржаја ове монографије није тешко закључити да је Милутин Миланковић током више деценија, кад год је то требало (а било је то у доста наврата), био њен најјачи адут, поуздан заштитник и, без претеривања, анђео чувар!

Београд,
јануар 2016. године

Милан Радованац
Милан Стојановић

1. МИЛАНКОВИЋ - ИНИЦИЈАТОР ДОВОЂЕЊА ВОЈИСЛАВА МИШКОВИЋА НА УНИВЕРЗИТЕТ И ОПСЕРВАТОРИЈУ

Кад је 1924. године Опсерваторија (која се налазила у данашњем Карађорђевој парку) подељена на Метеоролошку и Астрономску опсерваторију, а њен оснивач и управник Милан Недељковић послат у пензију, за управника Метеоролошке је постављен Павле Вујевић, док је Астрономска остала без управника. Иако није имала управника, Астрономска опсерваторија у ово време је већ имала бројне савремене, нераспаковане астрономске инструменте, које је Милан Недељковић 1922/23 поручио у Немачкој на рачун ратних репарација, док су други и даље пристизали.

Схватајући апсурдност ситуације Астрономске опсерваторије - да нема управника, да има доста поручених, а делом и пристиглих инструмената које на постојећем простору који је, приликом поделе, припао Астрономској опсерваторији, није имао ко, а ни где да постави - Милутин Миланковић је почетком 1925. године повукао два, за будућу Астрономску опсерваторију, пресудна потеза.

Најпре је, 12. јануара (заједно са колегом Михаилом Петровићем Аласом) Савету Филозофског факултета упутио допис у којем је за новог ванредног професора Практичне астрономије на Филозофском факултету Универзитета у Београду предложио Војислава Мишковића (Фужине, 18. јануар 1892 - Београд, 25. новембар 1976), астронома Опсерваторије у Ници. Истовремено га је видео и као стручњака способног да, како истиче Миланковић, "удари темељ (новој, великој) астрономској опсерваторији". Овај допис Опсерваторија нема у својој архиви, али како је још 1989. године објављен у њеној публикацији бр. 36, *Сто година Астрономске опсерваторије у Београду*, те како га сматрамо за темељни документ будуће плодне сарадње Милутина Миланковића са Астрономском опсерваторијом, дајемо његов препис:

Савету Филозофског факултета

Питање Катедре практичне Астрономије на нашем факултету, стварно одавно актуелно, стављено је пензионисањем г. М. Недељковића и формално на дневни ред. Деценијама осећали су наставници математске групе да у њој није био заступљен важан предмет који је математским наукама, одкад ове постоје, пружао најлепше проблеме. Но не само на томе месту него и у целокупном нашем научном раду, од онога који се врши у нашим Академијама наука, па све до примене егзактних наука у практичном животу, осећа се жалосна чињеница да наша држава нема своје астрономске опсерваторије, а наш Универзитет своје астрономске катедре. Овом другом недостатку доскочило се је колико се је могло. У предавањима Примењене математике поклања се из године у годину све већа пажња проблемима Астрономије, а први од потписаних чији је научни рад посвећен већим делом проблемима Небеске Механике и Космичке Физике, отпочео је ове школске године, у споразуму са факултетом, редовне курсеве из Математске Астрономије. Та су предавања врло

добро посећивана што сведочи о интересу нашега подмлатка за тај предмет и о његовој потреби.

Сада се указује могућност да се та предавања још више разгранају и попуне практичним астрономским радом, тиме да се на наш факултет доведе стручњак који би са успехом могао да ради на стеларној и практичној Астрономији и да - ако буде од државе довољно потпомогнут - удари темељ астрономској опсерваторији која би могла са успехом учествовати у раду осталих астрономских опсерваторија на Земаљској кугли.

У том циљу потписанима је част скренути пажњу факултета на г. Др. Војислава Мишковића.

Curriculum vitae г. Мишковића је овај:

Он се родио 6. јануара 1892. год. у Фужинама на приморју. После свршене основне школе, уписао се је у српску гимназију у Новом Саду, где је положио матуру 1910-те године са врло добрим успехом. Прву годину универзитетских студија провео је као питомац Текелијанума у Будимпешти на филозофском факултету, одсек математско-физички. 1911-12-те школске године добија стипендију Гавре Адамовића од Саборског Одбора у Ср. Карловцима и, у исти мах, дозволу од мађарског Министарства Просвете да своје студије може продужити на страним универзитетима. Тако му је било омогућено да се упише на Универзитет у Гетингену, у Немачкој, и ода астрономским наукама и радовима на опсерваторији. На томе је Универзитету остао три семестра. Други семестар 1912-13-е школске године, провео је на Универзитету у Бечу, но после тога био је приморан да се врати на Универзитет у Пешту, пошто му није као питомцу било дозвољено да даље остане на страним универзитетима. На Ускрс 1914е год. буде затворен у Кикинди од мађарске полиције и, због тога, чим је био пуштен на слободу, пређе у Србију. Када је плануо светски рат ступио је у српску војску као добровољац, прво као борац, затим као војни телеграфиста и, на послетку, као тумач. У војсци је остао до јануара 1918-те године, када је ослобођен војне дужности на солунском фронту и био упућен у Француску, у Марсељ, да доврши своје универзитетске студије. Онда је 1919-те године положио лисанс, четири сертификата: астрономију, анализу, механику и општу механику. 1-ог августа 1919-те год. буде постављен за асистента марсељске опсерваторије, где је остао до јануара 1922-ге год., када га Универзитетски савет у Паризу изабра и постави за астронома на опсерваторији у Ници, где се још и сада налази.

12-ог јула 1924-те год. положио је докторски испит и промовисан је на Универзитету у Монпељеу за доктора математских наука на темељу тезе "*Etudes de statistique stellaires*".

Г. Мишковић има, према томе, формалне квалификације које се траже од наставника нашег факултета.

Што се тиче његових стварних квалификација, то су оне ове:

Он је до сада публиковао:

- 1) *Observations de la comete Tempel II Comptes rendus des seances de l'Academie des Sciences*, t. 171, 1920.
- 2) *Observations de la comete Skjellerup. Comptes rendus*, t.171,1920.
- 3) *Observations de cometes et de petites planetes. Journal des Observateurs Vol III* pp. 13, 44, 49, 108.
- 4) *Observations de cometes et de petites planetes. Journ. des Observateurs Vol IV* pp 49, 51, 87, 112.
- 5) *Observations de la comete Reid (1921 a) Comptes rendus t 172, 19.*

- 6) *Sur la rectification des ephemerides des petites planetes. Comptes rendus t 173. 1921.*
- 7) *Opposition de 4 Vesta. Revue de la Societe astr. de France. 1921.*
- 8) *Ephemerides des petites planetes [4][7][19][27][29][185][258][306] Circulaires de l'Observatoire de Marseille.*
- 9) *Elements de la planete 1921 LF, Journ. des Observateurs Vol V.*
- 10) *Sur la rectification des ephemerides des petites planetes. Bulletin astronomique Tome II. Fasc V.*
- 11) *Elements et ephemeride corriges de la planete [923] Alsace Journ. des observateurs t. V.*
- 12) *Sur les etoiles variables du type Algol. Comptes rendus t. 178. 1924.*
- 13) *Sur un astrolabe a prisme a micrometre impersonnel. Comptes rendus t. 178. 1924.*
- 14) *Sur l'emploi du coefficient de correlation. Journ. des Observateurs Vol VII 1924.*
- 15) *Etudes de statistique stellaire. These. Paris, Gauthier Villars. 1924.*

Те публикације обухватају: шест група саопштења о астрономским опажањима која је извршио на опсерваторијама у Марсеју и Ници, три саопштења о рачунској разради његових и страних астрономских посматрања, три теоретске расправе о усавршавању споменутих рачунских метода, једну расправу о усавршавању средстава за астрономска посматрања, три, боље рећи једну већу теоретску расправу из стеларне статистике.

У свим тим радовима, публикованим у најугледнијим француским стручним часописима, огледа се савестан и извежбан опсерватор, добар рачуница и теоретски образован астроном који може да самостално обрађује грану Практичне Астрономије. Према томе, г. Мишковић има и стварних квалификација које су по мишљењу потписаних потребне за ванредног професора филозофског факултета. Имајући у виду све што је напред изложено о потреби практичног астрономског стручњака у нашем факултету, уверивши се да у нашем народу није могуће наћи другог кандидата који би био раван г. Мишковићу, добивши писмени пристанак да ће се избора примити, потписанима је част предложити: да се г. др Војислав Мишковић позивом изабере за ванредног професора Практичне Астрономије на нашем факултету.

Београд, 12. јануара 1925.

Миланковић
Мих. Петровић

Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
Бр. 87

Београд, 24. јан. 1925.

Архив Србије УБ ф II р 70/1925

Из документа се јасно види да је Миланковић претходно добро сагледао све проблеме око астрономске науке и Астрономске опсерваторије, те да је у неколико наврата водио преписку, пре овог дописа Савету Филозофског факултета, са Мишковићем о његовом доласку у Београд, и да је за то већ имао његов писмени пристанак.

Др Војислав Мишковић - изабраник Милутина Миланковића за професора астрономије на Београдском универзитету и новог управника Астрономске опсерваторије у Београду.

2. МИЛАНКОВИЋ - ИНИЦИЈАТОР ПОДИЗАЊА НОВЕ АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ

Други пресудан потез за Астрономску опсерваторију Милутин Миланковић је предузео исте године неколико месеци касније, тачније 30. априла 1925. године. Тада је, заједно са групом професора математичких наука Београдског универзитета, Филозофском факултету - у склопу којег се тада налазила Астрономска опсерваторија, којем је била директно подређена - упутио допис о подизању нове Астрономске опсерваторије, следећег садржаја:³

Филозофском факултету

Потписани наставници математских наука београдског Универзитета, убеђени да је, за развитака и напредака не само егзактних наука но и целокупне наше културе и одржавање веза између ње и западних култура, неопходно потребно да на нашем Универзитету и држави буде заступљена и астрономска наука у оној мери која одговара културном нивоу Универзитета и Државе, сматрају за потребно да се поред досада учињених мера предузму још и следеће:

1. Да се део Авале који лежи изнад изохипсе 480, а обухвата шест хектара, резервише за подизање астрономске опсерваторије. Овај је корак неопходно потребан пошто је у данашњој опсерваторији, смештеној у вароши и опкољеној зградама, искључена потпуно свака могућност за успешан астрономски рад. Сем тога, та је опсерваторија већ заузета метеоролошком службом и треба да постане централом целе метеоролошке службе у Краљевини, тако да би била искључена могућност да се у истој згради развије и астрономска опсерваторија.

Авала, међутим, својом висином (511 м) и непосредном близином престонице, пружа могућност да се на њој временом развије опсерваторија, која би по својој положају и атмосферским условима била најбоља од свих опсерваторија европских престоница.

2. Да се претходна теренска премеравања, за пројектовање зграда и личне издатке који би се указали као потребни за проучавање страних опсерваторија, стави у овогодишњи буџет сума од 300.000 динара. Ова је сума потребна да би се, пре него што се приступи зидању првих објеката за опсерваторију, могао извршити детаљан снимак земљишта и израдити целокупан пројекат свих зграда и павиљона и њихових инсталација који се имају временом подићи.

3. Да се у буџетима наредних година предвиде потребне суме за постепено

³ документа у овој монографији ћемо најпре давати у препису а затим копију оригинала

Филозофском Факултету.

Поштомисани наставници математичких наука београдског Универзитета, убедени да је, за развитак и напредак не само егзактних наука но и целокупне наше културе и одржавање већа између не и западних култура, неопходно потребно да на нашем универзитету и даље буде заступљена и астрономска наука у оној мери која одговара културном нивоу универзитета и државе, снајмају за потребно да се појед досада урешених мера предузму још и следеће :

1° Да се део Авале који лежи изнад изомете 480, а обухвата шест хектара, жетовише за подизање астрономске опсерваторије. Овај је крак неминовно потребан пошто је у данашњој опсерваторији, смешеној у вароши и откопеној зградама, искључена свака могућност за усањаш астрономски рад. Сем тога, ка је опсерваторија тек заузета метеоролошком службом и треба да посматра целизгалом целе метеоролошке службе у Краковима, тако да би била искључена могућност да се у истој згради развије и астрономска опсерваторија.

Авала, међушим, својом висином (511 m) и непосредном близином извесношци, аружа могућност да се на тој везином развије опсерваторија која би по своје положају и атмосферским условима била најбоља од свих опсерваторија европских извесношци.

2° Да се за извеснога теретна премежавања, за пројектовање зграда и мале издашке који би се указали као потребни за проучавање ситних опсерваторија, стати у овотодимши буџети сума од 300.000 дина. Овај сума потребна да би се, ије по што се извесити зидану арна одреката за опсерваторију, могао извршити детаљан снмман земљишта и изградити целокупан пројекат свих зграда и павиљона и тикових инсталација који се имају везином подићи.

3° Да се у буџетима наредних година предвиде потребна сума за постојеће

подизање појединих павиљона опсерваторије и за њихово уређење и снабдевање инструментима у колико то већ није постигнуто путем репарација. У колико је то могуће предвидети без детаљног пројекта, сума потребна за прве павиљоне, са којим би се већ омогућио правилан рад опсерваторије, била би 10 милиона динара. Иста би се могла поделити на две буџетске године: прва би се могла употребити за радове зидања, а друга за инсталисање зграда и инструмената.

Молимо Факултет да ову нашу представку испита и спроведе Г. Министру просвете са молбом да се тражене суме ставе у буџет нашег Универзитета, а да старање о извршењу овога предлога и о његовим детаљима, као и решавање свих питања која би се још могла појавити, повери једној комисији у коју би имали ући сва три наставника примењене математике и г. Вој.(ислав) Мишковић.

У Београду,
30. априла 1925. год.

М. П.

Богдан Гавриловић с. р.
Мих.(аило) Петровић с. р.
Мил.(утин) Миланковић с. р.
Н.(иколај) Салтиков с. р.
А.(нтон) Билимовић с. р.

подизање појединих павиљона опсерваторије и за њихово уређење и снабдевање инструментима у колико то већ није постигнуто путем репарација. У колико је то могуће предвидети без детаљног пројекта, сума потребна за прве павиљоне, са којима би се већ омогућио правилан рад опсерваторије, била би 10 милиона динара. Иста би се могла поделити на две буџетске године: прва би се могла употребити за радове зидања, а друга за инсталисање зграда и инструмената.

Молимо факултет да ову нашу представку испита и спроведе Г. Министру просвете са молбом да се тражене суме ставе у буџет нашег универзитета, а да старање о извршењу овога предлога и о његовим детаљима, као и решавање свих питања која би се још могла појавити, повери једној комисији у коју би имала ући сва три наставника примењене математике и г. Вој. Мишковић

У Београду,
30 априла 1925 год.

М.Р.

Богдан Гавриловић с.р.
Мих. Петровић с.р.
Мил. Миланковић с.р.
Н. Салтиков с.р.
А. Билимовић с.р.

Филозофски факултет је представку групе професора разматрао, усвојио је и уз препоруку декана Владимира К. Петковића, а поштујући принцип субординације, проследио ректору Универзитета Павлу Поповићу на даље разматрање.

ЗАКЉУЧАК

Презентујући овом монографијом око 80 докумената (и десетину фотографија) из архиве Астрономске опсерваторије у Београду, верујемо да ћемо значајно помоћи, како историчарима науке тако и читаоцима, да убудеће имају увид у праву слику о научној вези Милутина Миланковића са Астрономском опсерваторијом, дугој безмало пола века.

Наиме, ова документа истраживачима, осим оних са Опсерваторије, углавном нису била ни позната. Неки су и знали за њихово постојање, али их, из неких разлога, нису користили у свом истраживању.

Као последица тога, у више радова и књига посвећених Милутину Миланковићу, по питању његове везе са Астрономском опсерваторијом, налази се доста нетачних, непотпуних и непрецизних података, или их уопште нема као да ове везе није ни било.

А била је, што се добро може видети из презентованих докумената, плодна и вишесадржајна и у корист обе стране.

SUMMARY

The main reason for making this monograph lies in an easily noticeable fact that, while today we have lots of published articles and books, also exhibitions held about Milutin Milankovic (1879-1958), the number of those that are possibly meaningfully devoted to the cooperation of Milutin Milankovic and Astronomical Observatory, is comparatively very small. Even when that cooperation is mentioned, it is given superficially, or just chronologically.

As we wish to correct an injustice, made for Milankovic, but also for the Observatory and even for history of our science, in this monograph we present, as facsimile (or in transcript, in case that original is hard to read) a few dozen documents from the archive of Astronomical Observatory, that themselves say more strikingly about this connection than many articles and books.

For this purpose, we selected several types of documents for presentation: the ones that Milankovic wrote by his own hand, the ones that wrote somebody else but have his signature, the typewritten ones with Milankovic's signature, the ones with topic about activity connected with the Observatory, as well as a few library units which are published by Astronomical Observatory. The documents are presented in combination of two principles: first by chronology, from the oldest document (that we had at our disposal) dated from 1925 to the most recent one dated from 1956 made just two years before his death, and second by grouping documents for particular Milankovic's activity at the Observatory.

The cooperation of Milankovic and Astronomical Observatory was not single time event or just a formal activity, but essential by contents and magnitude, which lasted more than three decades, for which we present the documents here.

It was multi-content and was carried out on more levels. Milankovic took care of the Observatory as astronomer, as someone who taught astronomical subjects, dean, member and president of many commissions, member of its council, member and chairperson of the Scientific Council of the Observatory, its director, and vice president of the Serbian Academy of Sciences and finally as retiree.

In the presented documents, we follow his activity from the proposal for new director of Astronomical Observatory and teacher of astronomy at the Belgrade University, up to the membership in Commission for Geophysical Year for National Committee of Astronomy.

We also give a dozen photos, from which some testify directly about Milankovic's engagement at Astronomical Observatory.

We haven't missed to point out the assistance that Milankovic received from the Observatory, starting from the usage of books from the library, accepting Observatory's publications as presents, up to unusual professional assistance from the Observatory by organizing and executing huge calculations in order to prove his theory of Glacial Cycles.

The majority of documents presented here refer to the period from 1948. to 1951. when Milutin Milankovic at the same time was in two crucial functions at Astronomical Observatory: director of the Observatory and chairman of its Scientific Council, but he made decisions using the third one as president of the Serbian Academy of Science.

Садржај

О МОНОГРАФИЈИ	7
1. МИЛАНКОВИЋ - ИНИЦИЈАТОР ДОВОЂЕЊА ВОЈИСЛАВА МИШКОВИЋА НА УНИВЕРЗИТЕТ И ОПСЕРВАТОРИЈУ	11
2. МИЛАНКОВИЋ - ИНИЦИЈАТОР ПОДИЗАЊА НОВЕ АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ	15
3. МИЛАНКОВИЋ - НЕЗВАНИЧНИ РУКОВОДИЛАЦ ОПСЕРВАТОРИЈЕ	23
4. МИЛАНКОВИЋ - ПРЕДСЕДНИК КОМИСИЈЕ ЗА ПОДИЗАЊЕ НОВЕ АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ	27
5. МИЛАНКОВИЋ ОБЈАВЉУЈЕ РАД У ОПСЕРВАТОРИЈИНОЈ ПУБЛИКАЦИЈИ	45
6. МИЛАНКОВИЋ - ПРВИ ПРЕДСЕДНИК НАЦИОНАЛНОГ АСТРОНОМСКОГ КОМИТЕТА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ	47
7. МИЛАНКОВИЋ - ЧЛАН КОМИСИЈЕ ЗА УСТУПАЊЕ ИНСТРУМЕНАТА	49
8. МИЛАНКОВИЋ ПОСУЂУЈЕ И ПОКЛАЊА КЊИГЕ.....	51
9. МИЛАНКОВИЋ - ЧЛАН КОМИСИЈЕ ЗА ИЗРАДУ ПРАВИЛНИКА О РАДУ ОПСЕРВАТОРИЈЕ	55
10. МИЛАНКОВИЋ - ЧЛАН КОМИСИЈЕ ЗА ПОЛАГАЊЕ СТРУЧНИХ ИСПИТА РАДНИКА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ	57
11. МИЛАНКОВИЋ - ДИРЕКТОР АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ И ПРЕДСЕДНИК НАУЧНОГ САВЕТА.....	61
12. МИЛАНКОВИЋ - ЧЛАН ВЕЋА АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ	107
13. МИЛАНКОВИЋ ОТВАРА ПРВУ АСТРОНОМСКУ И АСТРОНАУТИЧКУ ИЗЛОЖБУ У БЕОГРАДУ	119
14. МИЛАНКОВИЋ - ЧЛАН ПОТКОМИСИЈЕ ИЗВРШНОГ ВЕЋА НР СРБИЈЕ ЗА ПРЕГЛЕД РАДА ОПСЕРВАТОРИЈЕ	121
15. МИЛАНКОВИЋ - РЕФЕРЕНТ ЗА ИЗБОР ПРВА ТРИ НАУЧНА САРАДНИКА НА АСТРОНОМСКОЈ ОПСЕРВАТОРИЈИ	123
16. МИЛАНКОВИЋ - ЧЛАН НАЦИОНАЛНОГ КОМИТЕТА ЗА АСТРОНОМИЈУ И КОМИСИЈЕ ЗА ГЕОФИЗИЧКУ ГОДИНУ	125
17. ВЕЛИКА ПОМОЋ АСТРОНОМСКЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ МИЛУТИНУ МИЛАНКОВИЋУ	129
18. ТОКОМ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА МИЛАНКОВИЋ ЈЕ ПОМОГАО У ОЧУВАЊУ ОПСЕРВАТОРИЈЕ!?!.....	131
ДОДАТАК.....	133
ЗАКЉУЧАК	145
SUMMARY.....	147
Садржај.....	149

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

5:929 Миланковић М.
520.1:005.71(497.11)

МИЛУТИН Миланковић и Астрономска
опсерваторија у Београду / приредили
Милан Радованац и Милан Стојановић. - Beograd :
Astronomical Observatory, 2016 (Beograd : Pressia).
- 149 стр. : илустр. ; 24 cm.
- (Публикације Астрономске опсерваторије у
Београду = Publications of the Astronomical
Observatory of Belgrade, ISSN 0373-3742 ; sv. 95)

Тираж 300.
- Summary. - Напомене и библиографске
референце уз текст.

ISBN 978-86-80019-77-2

а) Миланковић, Милутин (1879-1958)
- Астрономска опсерваторија, Београд
COBISS.SR-ID 225751052